

วิวัฒนาการและการใช้ประโยชน์ของหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย



นางสาวสุภาพันธุ์ สุนทรณีย์

005971

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๑๕

The Evolution and Utilization of Thai Newspapers

Miss Supapan Suntornmanee

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Library Science

Graduate School

Chulalongkorn University

1972

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง  
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต



.....  
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

..... กรรมการ

..... กรรมการ

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย อาจารย์แมนมาส ชวลิต

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : วิวัฒนาการและการใช้ประโยชน์ของหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย

ชื่อ : นางสาวสุภาพันท์ สุนทรมณี

แผนกวิชา : บรรณารักษศาสตร์

ปีการศึกษา : ๒๕๑๔

### บทคัดย่อ

ความมุ่งหมายของวิทยานิพนธ์นี้ คือ

๑. เพื่อศึกษาถึงประวัติและวิวัฒนาการของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย
๒. เพื่อให้ทราบถึงคุณค่าของหนังสือพิมพ์รายวัน
๓. เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและความยุ่งยากต่าง ๆ ของห้องสมุดต่าง ๆ ในการจะใช้ประโยชน์จากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย

วิธีที่ใช้ในการวิจัย คือ

๑. ค้นคว้าจากหนังสือ วารสาร และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวกับประวัติของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย คุณค่าของหนังสือพิมพ์ การจัดเก็บ และการให้บริการหนังสือพิมพ์รายวันของห้องสมุดในต่างประเทศ
๒. สัมภาษณ์ผู้มีอาชีพหนังสือพิมพ์ เพื่อรวบรวมความคิดและภูมิหลังเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์และอาชีพหนังสือพิมพ์

๓. สัมภาษณ์บรรณาธิการจากห้องสมุดต่าง ๆ ผู้ทำหน้าที่ทางคานวารสาร และหนังสือพิมพ์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลอันเกี่ยวกับการจัดหา เก็บ และการให้บริการหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ในห้องสมุดเหล่านั้น

ผลของการค้นคว้าสรุปได้ดังนี้ :-

๑. หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยฉบับแรก ออกในสมัยรัชกาลที่ ๕ คือหนังสือพิมพ์ Court หรือ ข้าราชการ ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ที่เจ้าของและผู้พิมพ์เป็นคนไทย และเป็นข้าราชการในราชสำนัก สมัยรัชกาลที่ ๖ ได้ชื่อว่าเป็น "ยุคทองของกิจการหนังสือพิมพ์ของไทย" กล่าวคือ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเปิดโอกาสให้สามัญชนวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลของพระองค์ได้ ในสมัยนั้นจึงมีหนังสือพิมพ์ออกมามากมาย แต่ก็มีหลายฉบับที่ตีพิมพ์ออกมาได้ในชั่วระยะเวลาอันสั้น ภายหลังการปฏิวัติปี พ.ศ. ๒๔๗๕ หนังสือพิมพ์รายวันของไทย ต้องตกอยู่ภายใต้บรรยากาศที่ผันแปรของการเมืองในประเทศ โดยมีพระราชนิติบัญญัติการพิมพ์ควบคุมหลายฉบับ ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ และตลอดสมัยรัชกาลที่ ๘ หนังสือพิมพ์บางฉบับเป็นเครื่องมือของพรรคการเมืองต่าง ๆ ก็มี อย่างไรก็ตามหนังสือพิมพ์ก็ได้พยายามที่จะเป็นอิสระจากรัฐบาล เพราะหนังสือพิมพ์เองมีอิทธิพลมากขึ้นแล้ว ลักษณะของหนังสือพิมพ์รายวันของไทยในปัจจุบันนี้ เปลี่ยนแปลงไปค้ำยเหตุดังต่อไปนี้ คือ

๑.๑ พัฒนาการทางด้านวัสดุและอุปกรณ์การพิมพ์ต่าง ๆ

๑.๒ อิทธิพลทางการเมือง

๑.๓ เหตุการณ์อื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้น และมีผลกระทบกระเทือนต่อเสรีภาพของการแสวงหาข่าว การออกความคิดเห็น และการพิมพ์

ผลแห่งการเปลี่ยนแปลงนี้ ทำให้หนังสือพิมพ์ปัจจุบันนี้มีลักษณะดังนี้ คือ

- รูปเล่ม มีมาตรฐานเป็นแบบสากล มีการเข้าหน้าถูกต้องตามหลักวิชาการ มีการพาดหัวข่าวสำคัญ สอดสีให้เห็นเด่นชัด มีภาพประกอบพร้อมทั้งคำอธิบายภาพชัดเจน

- กิจกรรมหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยเจริญขึ้น พิมพ์ได้รวดเร็ว จึงมีทั้งหนังสือพิมพ์เช้าและบ่ายกันไป

- เนื้อหา หนังสือพิมพ์ทุกฉบับในพระนคร เป็นหนังสือพิมพ์ข่าวทั่วไป หนังสือพิมพ์เช้ามักจะเน้นไปในเรื่องข่าวอาชญากรรม และข่าวความเคลื่อนไหวของรัฐบาล ส่วนหนังสือพิมพ์บ่ายให้ความสนใจในข่าวต่างประเทศ และข่าวภูมิภาค ทั้งนี้เกี่ยวกับการส่งข่าวของสำนักข่าวต่างประเทศในกรุงเทพฯ นอกจากนี้ เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ภาษาไทย ยังรวมบทวิจารณ์การเมือง คอลัมน์ทางวิชาการแขนงต่าง ๆ คอลัมน์กวี ข่าวสังคม ขาวบันเทิง ขาวกีฬา และโฆษณา ซึ่งเป็นสิ่งที่จะช่วยให้ธุรกิจหนังสือพิมพ์ดำรงอยู่ได้

- การแสดงความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์ถูกจำกัดเสรีภาพ หนังสือพิมพ์จึงหันไปเสนอข่าวสังคม ขาวบันเทิง มากกว่าการทำตัวเป็นผู้แทนประชาชนในการวิจารณ์ข่าวการเมืองหรือนโยบายของรัฐบาลได้เต็มที่ ขาวทางราชการของหนังสือพิมพ์ทุกฉบับ จะเหมือนกันหมด เพราะได้มาจากแหล่งข่าวเดียวกัน คือ ฝ่ายประชาสัมพันธ์หน่วยราชการนั้น ๆ

๒. หนังสือพิมพ์เป็นแหล่งคนควาชั้นต้นอย่างหนึ่ง ในบรรดาวัสดุอุปกรณ์ทั้งหลายของห้องสมุด ห้องสมุดส่วนมากจัดหนังสือพิมพ์ไว้ให้อ่าน หนังสือพิมพ์เป็นสิ่งที่มีความต้องการศึกษาหลายแขนงวิชา โดยเฉพาะในค่านข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบัน ซึ่งหลักสูตรของโรงเรียนในประเทศไทยบังคับให้เรียน นักศึกษาค้นคว้าได้ซึ่งหนังสือพิมพ์เป็นเครื่องมือค้นคว้าหาข้อมูลทางสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ แต่ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของหนังสือพิมพ์ด้วย

๓. ปัญหาที่เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากหนังสือพิมพ์ในห้องสมุด ก็คือ

๓.๑ ห้องสมุดส่วนใหญ่จัดแยกห้องอ่านหนังสือพิมพ์รายวันฉบับปัจจุบันไว้ โดยเฉพาะ แคะห้องสมุดเหล่านั้นไม่ได้เก็บหนังสือพิมพ์ฉบับเก่า ๆ ไว้ เนื่องจากไม่มีงบประมาณพอที่จะซื้อหนังสือพิมพ์ ๒ ชุด เพื่อเก็บไว้เก็บเล่ม ๑ ชุด รวมทั้งไม่มีเงินค่าใช้จ่ายในการเก็บเล่ม นอกจากนี้ยังไม่มีสถานที่เก็บหนังสือพิมพ์ที่เก็บเล่มแล้วด้วย



๓.๒ ไม่มีงบประมาณในการทำสำเนาหนังสือพิมพ์ หรือทำไมโครฟิล์ม หนังสือพิมพ์เก็บไว้ รวมทั้งไม่มีเงินซื้อเครื่องอ่านไมโครฟิล์มด้วย

๓.๓ การทำดัชนีหนังสือพิมพ์ และถอดภาคขาวจากหนังสือพิมพ์ ยังไม่เพียงพอ ให้บริการตอบคำถาม เนื่องจากขาดบรรณารักษ์

ข้อเสนอแนะ :-

๑. ในด้านหนังสือพิมพ์ ควรหาทางยกกระดิวเพื่อให้เป็นประโยชน์แก่การให้ชาว ให้การศึกษา และเป็นตัวแทนผลประโยชน์ของประชาชนโดยแท้จริง ด้วยวิธีการดังนี้

๑.๑ ให้มีการควบคุมกันเอง

๑.๒ กำหนดคุณสมบัติของผู้ทำหนังสือพิมพ์

๑.๓ ให้มีการฝึกอบรมนักหนังสือพิมพ์อาชีพ

๒. ในด้านการจัดเก็บ เพื่อรักษาสภาพของหนังสือพิมพ์ซึ่งพิมพ์ด้วยกระดาษไม่คืนก หองสมุดควรมีที่เก็บซึ่งปลอดอุณหภูมิ เก็บโดยการทำไมโครฟิล์ม และควรมีหลายฉบับสำหรับ ให้บริการฉบับหนึ่ง และเย็บเล่มเก็บไว้ฉบับหนึ่ง หองสมุดควรร่วมกันในการสร้างที่เก็บ หนังสือพิมพ์ เพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันในอนาคต

๓. ในการให้บริการ ควรทำดัชนีช่วยค้นโดยละเอียด ทำสำเนาหนังสือพิมพ์ ทำไมโครฟิล์ม และทำถอดภาคเก็บไว้

๔. ให้มีบรรณารักษ์และอุปกรณ์สำหรับทำสำเนา และทำดัชนีค้นเรื่องในหนังสือพิมพ์ ให้เพียงพอ และควรมีการฝึกอบรมบรรณารักษ์เกี่ยวแก่การดำเนินงาน ด้านหนังสือพิมพ์ โดยเฉพาะ

T

Thesis Title : The Evolution and Utilization of Thai  
Newspapers

Name : Miss Supapan Suntornmanee

Department : Library Science

Academic Year : 1971

#### ABSTRACT

The purposes of this thesis are as follows :-

1. To study the history and the evolution of Thai newspapers.
2. To find out the value of newspapers.
3. To find out problems and difficulties of libraries in utilizing Thai newspapers.

The methods used for this research are :-

1. documentary research through books, periodicals and other documents involving history of Thai newspapers, the value, the provision and services of newspapers in foreign libraries.
2. interviewing professional journalists to gather general idea and background about Thai newspapers and journalism.



3. interviewing librarians in charge of serial and newspaper divisions of 5 libraries to obtain informations about the provision and services of Thai newspapers in the libraries.

The results of this research are as follows :-

1. Thai newspapers was first issued during the reign of King Rama V. The daily Court is the first newspaper owned and published by members of Thai royalties. The reign of King Rama VI has been regarded as the "Golden Age of Thai Journalism". His majesty had given freedom to the press to criticise his government. During this period many newspapers were initiated, but unfortunately, many of them were discontinued within a short time. After the change of the regime in B.E. 2475 Thai newspapers suffered in a climate of political and severe restrictions imposed upon them by Printing Acts. During the World War II and the reign of King Rama VIII Thai newspapers were most affected by the influence of the war. The freedom of the newspaper has been challenged largely because its influence has increased. At present factors determining the development of Thai newspapers are as follows :-

1.1 Technical advancements in printing process and the productions of printing materials.

1.2 Heavy political pressure on editorial policy.

1.3 Series of unforeseen social and economical events affecting freedom of the press.



Under the mentioned conditions, newspapers of Thailand to-day are characterized by :-

- More attractive appearances compared with newspapers in the past. Newsprints are still in use, but format standards are improved. News pictures are more communicative. The use of colours beautify the appearances in general.

- Two editions of the same papers are issued daily; namely morning and afternoon editions.

- All the dailies printed all sorts of news. However, it is noticeable that morning papers publicize criminal events as well as governmental activities, while afternoon papers tend to give more space to foreign affairs. General contents includes political commentary, domestic news, verse, essays fiction, sport news and advertisement.

- Political commentaries are limited. Sources of news are mainly official organizations and governmental agencies.

2. Being, more or less, primary source of informations, Thai newspapers are of great value for the studies of various subjects, especially current events, which are required subjects in school curriculum. Advanced students and research acholars also use newspapers as sources of information and data in social sciences and humanities. This of course, depends on the reliability of the news published.

3. Problems concerning the use of newspapers in libraries are :-

3.1 Most of the libraries provide separate reading rooms for current issue of newspapers and journals but back copies are discarded because of the lack of space, and the shortage of fund for subscribing more than one title to preserve.

3.2 Budget for microfilm copies and for purchasing microfilm readers are very limited, or not available.

3.3 Some libraries compile newspaper indexes for internal use. However newspaper indexes and clippings for general use in libraries are not available for reference services because of the lack of central agencies to compile and publish indexes.

Recommendations are as follows :-

1. To carry out fully their functions as media of information, improvement of newspapers can be made by :-

1.1 Professional criticism and the establishment of ethical codes by associations of journalists.

1.2 Minimum requirements for training and personal qualifications of journalists should be set up by professional associations.

1.3 The training of journalists should be more extensive than it is now.

2. Newspaper indexes, clippings and microfilm copies should be compiled and published.

3. Special training of librarians for newspaper services should be organized in library schools.

## กิติกรรมประกาศ

การที่นำเสนอนิตยสารเรื่องนี้ ก็โดยเหตุที่มีความสนใจในประวัติความเป็นมาของหนังสือพิมพ์รายวันของไทย ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับชีวิตประจำวันของคนทุกคนและได้อ่านกันทุกวัน หนังสือพิมพ์เป็นเอกสารที่มีคุณค่าในการค้นเรื่องประวัติศาสตร์สมัยที่ล่วงเลยมาแล้ว และใช้เป็นอุปกรณ์ในการศึกษาเหตุการณ์ปัจจุบัน ดังนั้นจากการสังเกตเห็นห้องสมุดต่าง ๆ ได้มีการจัดหาหนังสือพิมพ์รายวันไว้ให้บริการแก่ผู้อ่านเป็นประจำ จึงได้พยายามศึกษาคุณค่าเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดเก็บและการให้บริการหนังสือพิมพ์ในห้องสมุด ในประเทศไทยด้วย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ ก็ด้วยความช่วยเหลือจากอาจารย์และบุคลากรหลายท่านด้วยกัน อาทิเช่น อาจารย์แมนมาศ ชวลิต ผู้อำนวยการกองหอสมุดแห่งชาติ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและควบคุมการวิจัย ซึ่งผู้เขียนขอขอบพระคุณอย่างสูงที่ได้กรุณาสละเวลาเอาใจใส่ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ในทางวิชาการ รวมทั้งช่วยตรวจแก้ไขสำนวนตลอดเวลาที่ทำการวิจัย โดยมีได้เห็นแก่ความเห็นคเห็น้อย จนนิตยสารฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อย

นอกจากนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์ หัวหน้าแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ ที่ได้กรุณาเลือกหัวข้อวิทยานิพนธ์ให้ อาจารย์ ม.ล.จ้อย นันทวิษ-รินทร์ ที่กรุณาช่วยเหลือการค้นคว้าทางวิชาการ และตรวจแก้ไขข้อความให้สละสลวย อาจารย์ ดร. เกษม ศิริสัมพันธ์ หัวหน้าแผนกนิสิตศึกษาวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้ให้คำแนะนำในด้านวิชาการหนังสือพิมพ์ นายเอก วิสกุล ที่ได้กรุณาให้ขอยืมเอกสารประกอบการค้นคว้าเกี่ยวกับประวัติและการทำหนังสือพิมพ์รายวันของไทย นอกจากนี้ขอขอบพระคุณนักหนังสือพิมพ์บางท่านที่ได้กล่าวนามไว้ในวิทยานิพนธ์นี้แล้ว ที่ได้กรุณาให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับประสบการณ์ในอาชีพหนังสือพิมพ์ ตลอดจนบรรณารักษะห้องสมุดต่าง ๆ ที่กรุณาให้สัมภาษณ์ ให้ความร่วมมือในการคัดลอกข้อความที่ต้องการและให้ข้อคิดเห็นที่ได้นำมาเสนอไว้ จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

## สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย .....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ .....	ช
กิตติกรรมประกาศ .....	ฐ
สารบัญ .....	ท
รายการตารางประกอบ .....	ก
รายการภาพประกอบ .....	ก
บทนำ	
ความสำคัญของหนังสือพิมพ์รายวัน .....	๑
งานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งได้กระทำมาแล้ว .....	๕
วัตถุประสงค์ของการสำรวจวิจัย .....	๑๑
ขอบเขตของการสำรวจวิจัย .....	๑๒
ผลที่ได้จากการสำรวจวิจัย .....	๑๔
วิธีที่ใช้ในการสำรวจวิจัย .....	๑๕
คำภาษาไทย เทียบภาษาอังกฤษที่ใช้ในวิทยานิพนธ์ .....	๑๖



๑	หนังสือพิมพ์คืออะไร .....	๑๘
	วิวัฒนาการของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย .....	๑๙
	หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยฉบับแรก .....	๒๐
	หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยในสมัยปลายรัชกาลที่ ๕ จนถึงรัชกาลที่ ๖	๓๖
	ความเจริญของกิจการหนังสือพิมพ์ในสมัยรัชกาลที่ ๖ .....	๕๗
	หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยในสมัยรัชกาลที่ ๗ .....	๖๔
	เสรีภาพและการควบคุมหนังสือพิมพ์ในสมัยรัชกาลที่ ๗ .....	๗๖
	หนังสือพิมพ์รายวันตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๘ จนถึงสมัยปัจจุบัน .....	๘๐
	ความก้าวหน้าของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยในปัจจุบัน .....	๑๐๑
๒	คุณค่าของหนังสือพิมพ์ .....	๑๑๒
	ให้ข่าวสารหรือเหตุการณ์ปัจจุบันประจำวันที่เกิดขึ้น .....	๑๑๒
	ข่าวสารระประโยชน์หรือข่าวแจ้ง .....	๑๑๓
	ข่าวบันเทิงหรือข่าวอ่อน .....	๑๑๔
	หนังสือพิมพ์มีหน้าที่ตีความหมายของข่าว .....	๑๑๕
	หนังสือพิมพ์ในฐานะสื่อมวลชน .....	๑๑๖
	ประโยชน์ทางการศึกษา .....	๑๒๑
	หนังสือพิมพ์เป็นเครื่องช่วยนำทางในชีวิตประจำวันของคนทั่ว ๆ ไป	๑๓๐
	เป็นเครื่องช่วยพักผ่อนหย่อนใจและให้ความบันเทิง .....	๑๓๒
๓	การจัดเก็บและการใช้ประโยชน์จากหนังสือพิมพ์รายวันในห้องสมุด .....	๑๓๓
	การจัดเก็บหนังสือพิมพ์รายวันในห้องสมุด .....	๑๓๔
	งานของบรรณารักษ์คานหนังสือพิมพ์ .....	๑๓๕
	The New York Times Index .....	๑๓๘
	การจัดเก็บและการให้บริการหนังสือพิมพ์รายวันของห้องสมุด	
	ในต่างประเทศ .....	๑๔๒

ประเทศสหรัฐอเมริกา .....	๑๘๒
บัญชีรายชื่อนั่งสือพิมพ์ .....	๑๘๓
ประเทศอังกฤษ .....	๑๘๕
ประเทศออสเตรเลีย .....	๑๘๗

บท

๔	การสำรวจการจัดเก็บและการให้บริการหนังสือพิมพ์รายวันในท้องสมุคของไทย	๑๕๐
	รายชื่อนั่งสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่ออกในนครหลวง .....	๑๕๒
	สรุปผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ .....	๑๕๓
	การให้บริการหนังสือพิมพ์รายวันในท้องสมุค .....	๑๕๕
	คู่มือในการให้บริการคานหนังสือพิมพ์ .....	๑๕๕
๕	สรุปและขอเสนอแนะ .....	๑๕๙
	ในคานวิวัฒนาการของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย .....	๑๕๙
	ในคานคุณค่าของหนังสือพิมพ์ .....	๑๖๐
	ในคานการจัดเก็บและการใช้ประโยชน์จากหนังสือพิมพ์รายวัน	
	ในท้องสมุค .....	๑๖๑
	ในคานการจัดหามาไว้บริการ .....	๑๖๒
	ในคานการจัดเก็บและการใช้ประโยชน์ .....	๑๖๓
	ในคานบริการ .....	๑๖๓
	ขอเสนอแนะ .....	๑๖๔
	ในคานการจัดทำหนังสือพิมพ์รายวัน .....	๑๖๔
	ในคานท้องสมุค .....	๑๖๕
	บรรณานุกรม .....	๑๖๖
	ภาคผนวก .....	๑๘๓
	ประวัติการศึกษา .....	๑๘๕

รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
๑. ถอนใบอนุญาตเป็นเจ้าของ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๕	๘๑
๒. ถอนใบอนุญาตเป็นเจ้าของ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๖	๘๔
๓. ถอนใบอนุญาตเป็นเจ้าของ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๗๗	๘๕
๔. เปรียบเทียบเนื้อที่พิมพ์และ เนื้อที่โฆษณาของหนังสือพิมพ์ ปี ๒๕๐๓ และ ปี ๒๕๑๒ .....	๑๐๗
๕. เปรียบเทียบเนื้อที่ร้อยละของข่าว, ภาพ, คอลัมน์, บทวิจารณ์, และจดหมายของหนังสือพิมพ์ ปี ๒๕๐๓ และ ปี ๒๕๑๒ .....	๑๐๘
๖. เปรียบเทียบเนื้อที่ร้อยละของข่าว, ภาพ, คอลัมน์, บทวิจารณ์ แยกประเภทละเอียดของหนังสือพิมพ์ ปี ๒๕๐๓ และ ปี ๒๕๑๒	๑๐๙
๗. การวิเคราะห์เนื้อหาต้นการศึกษาของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เกล็นิวส์ สยามนิกร และสยามรัฐ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๒ .....	๑๒๓

รายการภาพประกอบ

ภาพประกอบที่

หน้า

๑. แผ่นแรกของหนังสือพิมพ์ Court เล่ม ๑ .....	๒๔
๒. แผ่นแรกของหนังสือข่าวราชการ เล่ม ๒ .....	๒๕
๓. แผ่นแรกของหนังสือพิมพ์ไทย ของพระคลังข้างที่ .....	๓๘
๔. ภาพพระราชพิธีแรกนาขวัญ จากหนังสือพิมพ์ไกราะเหล็ก	๖๘
๕. ประกาศเด็กหาย จาก หนังสือพิมพ์สยามหนุ่ม .....	๖๙
๖. ลำดับประกอบภาพ ของ "แกนเพชร" .....	๗๐
๗. นิยายการ์ตูน จากหนังสือพิมพ์สยามหนุ่ม .....	๗๑